

ВІДМІННОСТІ МІЖ СОЦІАЛЬНИМ ТА СОЦІАЛІСТИЧНИМ РЕАЛІЗМОМ В ЖИВОПИСІ

Лазоренко Карина Вадимівна

*студент IV курсу факультету української й іноземної філології
та мистецтвознавства*

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Обидва жанри беруть свій початок з мистецької течії – реалізм. Цей жанр зародився у Франції в 1840-х роках, на тлі Лютневої революції. Через суспільні потрясіння зміни в мистецькій спільноті були невідворотними. Художники-реалісти почали відмовлятися від ідей романтизму, які домінували в французькій літературі та мистецтві з початку 19 століття [3, с. 187]. Новий жанр поставав проти незвичайних екзотичних тем, надмірного драматизму та емоційності романтизму. Реалізм в першу чергу зображує типових людей свого часу, не звертаючи увагу на їх соціальне становище. Художники цього руху навмисно в своїх роботах не уникали неприємних чи огидних аспектів життя людей, зображали неідеалізовані сюжети та події. Головними представниками реалізму у Франції стали Гюстав Курбе (1819–1877), Оноре Дом'є (1808–1879) та Жан-Батист-Каміль Коро (1796–1879). Гюстав Курбе взагалі став очільником руху, кинувши виклик популярному тоді історичному жанру в живописі. Він створив своє новаторське полотно під назвою “Поховання в Орані” (1849–1850), в якому зобразив простих людей зі свого селища [4, с. 261]. Головна особливість цього творю це його розмір. Картина була виконана на величезному форматі, який тоді був притаманний лише історичним полотнам [5, с. 25].

Соціальний реалізм став формуватися поряд з реалізмом, але на відмінно від нього мав на меті привернути увагу саме до несправедливих соціально-політичних умов робітничого класу населення. Цей жанр використовувався як жорстока критика владних структур, що сприяли таким умовам [5, с. 20]. Вважається, що саме комерційна та промислова революції вплинули на зародження цього жанру. Так як Перша промислова революція почалася з Великої Британії саме там соціальний реалізм набув свого найбільшого розвитку. Ця подія вплинула майже на кожен аспект повсякденного життя тодішніх громадян. Промислова революція принесла зміни в суспільну структуру країни, створивши нову соціальну групу – робітничий клас. Пролетаріат вважався нижчим та біднішим соціальним

класом. Основним джерелом засобів для життя робітників був продаж власної робочої сили. Загальна бідність та несправедливість до цих людей критикується в роботах художників соціального реалізму. Так була створена британська щотижнева ілюстрована газета *The Graphic* (1869) [5, с. 36]. Її засновником був Вільям Лусон Томас (1830–1900) – гравер та соціальний реформатор. Будучи успішним в своїй справі Томас долучив до роботи над газетою таких талановитих художників, як Люка Філдса (1843–1927), Губерта фон Геркомера (1849–1914), Френка Холла (1825–1888) та Джона Еверетта Мілле (1829–1896). Ключовою роботою британського соціального реалізму стало полотно Люка Філдса під назвою “*Applicants for Admission to a Casual Ward*” (1874) [5, с. 85]. На картині художник зобразив сцену на вулиці, де збіднілі й втомлені люди чекають на свою чергу до робітничого будинку, щоб перечекаати там ніч. Композицію до цієї картини Філд заснував на власному досвіді, коли в реальному житті побачив цю ситуацію.

Особливістю соціалістичного реалізму стало те, що це був єдино-прийнятий офіційний вид мистецтва в культурі Радянського Союзу. Основною метою цього жанру було зображення ідеалізованого життя та дійсності при соціалізмі. В основі соціалістичного реалізму лежав образ “ідеальної людини” (нової радянської людини), яка мала вид здорового тіла та доброзичливої усмішки [1, с. 140]. Соціалістичні твори були сповненні оптимізмом. Вони прославляли не тільки сьогодення, а й передбачали без турботне майбутнє. Трагічні або негативні настрої не висвітлювалися, якщо тільки вони не торкалися інших часів. Через таку тенденцію пізніше цей період отримає назву “революційний романтизм”. Соціалістичний реалізм створював для художників межі дозволеного. Митці не могли зображати життя таким яке воно є, а людей, яких не можна було показати ні добрими, ні злими, не можна було використовувати як персонажів. Через це багато художників, творчість яких виходила за ці обмеження, було репресовано. Особливо жорстоким періодом сталінських репресій вважається доба великого терору (1936–1938). Для спільноти українських митців ця трагедія має особисту назву “розстріляне відродження” [2, с. 642]. Серед постраждалих художників були Михайло Бойчук (1882–1937), Володимир Гагенмейстер (1887–1938), Микола Івасюк (1865–1937), Микола Касперович (1885–1938), Іван Падалка (1894–1937) та ін. Більшу частину творчої спадщини митців було знищено разом з їх духовно-культурним надбанням.

Отже, можна зробити висновок, що різниця між соціальним та соціалістичним реалізмом дуже суттєва. Хоч ці два жанри базуються на зображенні робочого класу суспільства, контекст, в якому ця тема подається та розкривається, відрізняється. Соціальний реалізм використовувався в першу чергу як критика владних структур, які допустили несправед-

ливість щодо пролетаріату. В той час соціалістичний реалізм став інструментом радянської пропаганди. Цей жанр не висвітлював справжнє життя, а навпаки намагався зобразити його якомога оптимістично та утопічно.

Література:

1. Колесник П. Й. До питання про стиль соцреалізму. *Життя і революція*. Київ, 1933. С. 139–152.
2. Політична енциклопедія / Левенець Ю. А. та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2011. 808 с.
3. Ходж А. Н. Історія мистецтва. Живопис від Джотто до наших днів. Харків : Pelican, 2012. 208 с.
4. Charlotte J. ‘This spasm upon canvas’: George Eliot, Gustave Courbet and Realist Aesthetics. *Journal of Victorian Culture*. 2021, Vol. 26, №. 2. P. 244–266.
5. McEvansoneya P. D. “Dismal Art” or “Strong, realistic pictures”? Luke Fields, Frank Holl and social realism. *Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy*. 1992, P. 440.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-388-3-28>

КУЛІНАРНІ ВПОДОБАННЯ УКРАЇНЦІВ ТА ГАСТРОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ХХІ СТ.

Панасюк Валентин Анатолійович

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри мистецтвознавства
та загальногуманітарних дисциплін*

Добровольська Олександра Леонідівна

*студентка I курсу факультету кібербезпеки,
програмної інженерії та комп'ютерних наук
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

«Не робити – можна жити, а не жерти – можна вмерти». Хоч і жартливою є народна приказка, але її правдивість неможливо піддати сумніву. На протязі століть не залежно від обставин споживання їжі забезпечувало існування людини з моменту її виникнення і до сьогодення. Людина здатна вижити без засобів мобільного зв'язку, інтернету,